

Mājas apogs – suga, kas Latvijā nebija konstatēta vairāk nekā 20 gadu

ILZE PRIEDNIECE,
Dabasdati.lv, ilze.priedniece@lu.lv

Mājas apogs ir par apodziņu nedaudz lielāka maza pūcite, kas aktīva tumsā un krēslā. Kā šīs sugas dzīvesvieta grāmatā “Latvijas lauku putni” (LOB 1998) minēta lauku ainava ar ēkām un veciem kokiem, vistu un liellopu fermas, veci parki un, iespējams, apdzīvotas vietas un pilsētu nomales (gluži kā šajā gadījumā). Mājas apogs ir nometnieks, ligzdo ēku spraugās un koku dobumos, pārtiek no sīkiem graužējiem un putniem, kā arī sīkākām radībām – bezmugurkaulniekiem (LOB 1998).

Mājas apogs ir suga ar ļoti plašu izplatības areālu, kas aptver lielāko daļu Eiropas, daļu Āzijas un Ziemeļāfrikas. Latvija atrodas uz sugas areāla ziemeļu robežas. Sugai izdala 13 pasugas, Latvijā sastopamā ir *Athene noctua vidalii* (Holt *et al.* 2017).

Uzskata, ka Latvijā mājas apogs vēsturiski bijis sastopams biežāk. Tomēr tā ir bijusi viena no retākajām pūču sugām arī 19. gs. beigās–20. gs. sākumā (Loudon 1906), suga Latvijā arī ligzdojusi (Transehe 1965).

Pirmā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta laikā (1980–1984) konstatēts tikai viens mājas apoga ligzdošanas gadījums 1984. gadā Ventspils pilsētas nomalē, vistu fermā spraugā zem jumta pār-

seguma (novēroja A. Strazds un M. Strazds). Šajos gados suga konstatēta arī Jelgavas apkārtnē, pie Kokneses un pie Olaines (Priednieks u.c. 1989).

Kopš 20. gs. 80. gadu vidus ir zināmi tikai divi šīs sugas novērošanas gadījumi. 19.07.1986. Iecavas apkārtnē no “Brivzemnieku” fermas naktī dzirdēta rieta dziesma, putnu vērotāji – A. Kuročkins, V. Smislovs un A. Kostjuks – to sadzirdēja no telts ap diviem nakti, bet nākamajā dienā, pārmeklējot fermu, viens mājas apogs novērots arī vizuāli (Strazds 1989). Savukārt 05.–07.08.1993. Skaistkalnē uz mājas jumta mājas apogu novērojis M. Kalniņš (balss un vizuāls novērojums; Baumanis, Celmiņš 1995).

Mājas apogs ir kļuvis ļoti rets ne tikai Latvijā. Vairākās Eiropas vietās tā areāls ir sašaurinājies, ko skaidro galvenokārt ar biotopu pārmaiņām, ieskaitot ligzdošanas vietu zudumu, kā arī lauksaimniecības intensifikāciju un pesticīdu lietošanu, kā rezultātā samazinājies strupastu un slieku daudzums (Holt *et al.* 2017; BirdLife International 2017). Ietekme varētu būt arī vecu, dobumainu koku izciršanai un veco ēku pārbūvei (Tucker, Heath 1994).

Mājas apoga sastapšanas gadījums ir lielisks apliecinājums nejašu gadījuma novērojumam, kurus veic ar putnu izpēti nesaistīti cilvēki, lielajai nozīmei. Turēsim acis vaļā, dokumentēsim savus novērojumus un ziņosim tos portālā Dabasdati.lv!

Literatūra

- Baumanis J., Celmiņš A. 1995. Latvijas Ornitofaunistikas komisijas pārskats par 1993.–1994.g. *Putni dabā* 5.2: 71–81.
- BirdLife International. 2017. Species factsheet: *Athene noctua*. <http://www.birdlife.org> (skatīts 08.04.2017.)
- Holt D.W., Berkley R., Deppe C., Enríquez Rocha P., Petersen J.L., Rangel Salazar J.L., Segars K.P., Wood K.L., Kirwan G.M., Christie D.A. 2017. Little Owl *Athene noctua*. In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A. & de Juana E. (eds.). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. <http://www.hbw.com/node/55092> on 9th February 2016 (skatīts 08.04.2017).
- LOB. 1998. Latvijas lauku putni. Rīga, 208 lpp.
- Loudon von H. 1906. Über das Vorkommen des Steinkauzes *Carine noctua* (Retz.) in den Ostseeprovinzen. *Ornithologische Monatsberichte* 14, 12: 190–191.
- Priednieks J., Strazds M., Strazds A., Petriņš A. 1989. Latvijas ligzdojošo putnu atlants 1980–1984. Rīga: Zinātne, 351 lpp.
- Strazds M. 1989. Jaunumu apskats. *Putni dabā* 2: 174–182.
- Transehe N. 1965. Die Vogelwelt Lettlands. Hannover-Doehren: Harro v. Hirschheydt, 229 S.
- Tucker G.M., Heath M.F. 1994. *Birds in Europe: their Conservation Status*. Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 3).

Summary

The Little Owl – a species which had not been observed in Latvia for more than 20 years //Ilze Priedniece/

Historically the Little Owl *Athene noctua* used to be more common in Latvia, and was documented as a breeding species. During the last decades it has become extremely rare and the last valid observation was on August 7, 1993. This owl is rare in other European countries too, thus the Little Owl sighting in Mārupē on April 5, 2017 by an amateur birdwatcher is even more interesting.

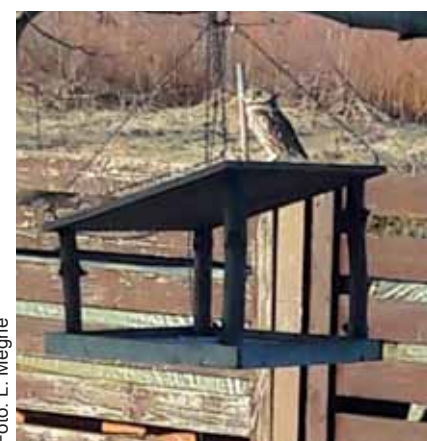

Foto: L. Megne

Mājas apogs *Athene noctua*, Mārupē, 05.04.2017. Bilde, kas izsauca “vētru”.